

Intervenció arqueològica al carrer dels Tallers, 76-84 / plaça de la Universitat, 5-10.

DISTRICTE DE CIUTAT VELLA
BARCELONA (BARCELONÈS)

Del 8 de febrer al 31 de març de 2021

Expedient Generalitat de Catalunya: R/N 470 K121 NB2021/1-32420 | R/N 470 K121 NB 2021/2-32585

Codi ICUB: 009/21

Pau Gómez Aramburu

Mataró, 10 de febrer de 2021

Intervenció arqueològica

Carrer dels Tallers, 76-84 / Plaça de la Universitat 5-10
Barcelona, Barcelonès

SUMARI

1.	SITUACIÓ.....	4
2.	CONTEXT GEOGRÀFIC.....	4
3.	CONTEXT HISTÒRIC	4
4.	ANTECEDENTS ARQUEOLÒGICS	8
5.	MOTIVACIÓ	9
6.	OBJECTIUS	10
7.	FONAMENTS DE DRET	10
8.	METODOLOGIA.....	11
9.	TREBALLS REALITZATS	11
10.	RESULTATS OBTINGUTS	11
11.	CONCLUSIONS	12
12.	BIBLIOGRAFIA.....	12

ANNEX 1. RESOLUCIONS GENERALITAT DE CATALUNYA

ANNEX 2. DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA

ANNEX 3. FITXES D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES

ANNEX 4. DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA

Intervenció arqueològica

Carrer dels Tallers, 76-84 / Plaça de la Universitat 5-10
Barcelona, Barcelonès

FITXA TÈCNICA

Lloc de la intervenció	Carrer dels Tallers, 76-84 / Plaça de la Universitat, 5-10
Població i comarca	Barcelona (el Barcelonès)
Codi Servei d'Arqueologia de Barcelona (ICUB)	009/21
Coordenades UTM (ETRS89)	X 430113.8 / Y 4581864.6
Promoció	Aigües de Barcelona
Execució intervenció	Antequem, SL
Direcció tècnica	Pau Gómez Aramburu
Tipus d'intervenció	Preventiva
Activitat autoritzada	Control i excavació
Dates	Del 8 de febrer al 5 de març de 2021 Del 12 al 31 de març de 2021
Resolució Generalitat de Catalunya	R/N 470 K121 NB2021/1-32420 R/N 470 K121 NB 2021/2-32585
Resum	Amb motiu de l'execució d'una rasa per a la instal·lació d'una nova canonada d'aigua potable entre el carrer dels Tallers i la plaça Universitat al municipi de Barcelona (el Barcelonès), s'ha realitzat una intervenció arqueològica per tal de localitzar i documentar possibles restes patrimonials. Els resultats arqueològics han estat negatius.
Paraules clau	Muralla medieval Muralla moderna Resultats negatius

1. SITUACIÓ

La intervenció arqueològica s'ha dut a terme en el carrer dels Tallers 76-84 i plaça de la Universitat 5-10, al límit oest de l'antic barri del Raval, del Districte de Ciutat Vella al municipi de Barcelona (Barcelonès).

2. CONTEXT GEOGRÀFIC

La ciutat de Barcelona ocupa un pla inclinat, que s'estén des de la Serra de Collserola a la mar i entre els rius Llobregat i Besòs, amb un subsòl de característiques molt diverses.

La serra de Collserola, així com els turons de Monterols, el Putxet, el Carmel i la Rovira, que s'alineen al peu de la serra, són format per pissarres i gresos intruïts per granitoides i, localment, per calcàries; totes aquestes roques són d'edat paleozoica (entre 500 i 300 milions d'anys). Un sistema de falles esglaona aquests conjunts de roques fins a sota el mar.

Als graons més baixos, sobre les roques paleozoiques, hi ha dipòsits més moderns, del Neogen, en concret del Miocè (entre 25 i 5 milions d'anys) amb abundants restes fòssils marins que es poden observar a Montjuïc, i del Pliocè (entre 5 i 2 milions d'anys que afloren en petits relleus com el Mont Taber, l'indret on s'instal·là el primer assentament romà de la ciutat.

Al pla de Barcelona tots els materials paleozoics, miocens i pliocens són recoberts per dipòsits del Quaternari antic o Plistocè (entre 2 milions d'anys i uns 8.000 anys) damunt dels quals hi ha materials més recents, de l'Holocè (dels darrers 8.000 anys).

Al peu de la serra de Collserola aquests dipòsits són formats per arrossegalls procedents d'aquests relleus i a la part baixa de la ciutat per dipòsits de platja o d'antigues maresmes, que permeten reconstruir el traçat del litoral en diferents moments del passat. A banda i banda del pla de Barcelona i, separats per Montjuïc, s'estenen els deltes del Llobregat i del Besòs.

En aquesta plana completament urbanitzada destaquen varies zones clarament diferenciades, el nucli antic correspon a la primitiva ciutat romana damunt del Mont Tàber (15m s.n.m) proper al mar. El nucli de Montjuïc al sud, que s'aixeca suaument al pla i que cau bruscament sobre el mar fent-se inexpugnable el seu accés des d'aquesta posició, i els ravals més pròxims que s'originaren entorn aquests nuclis.

Per altra banda, tenim tota una sèrie de nuclis poblacionals que, emergits fora de les muralles, acabaran essent absorbits per la ciutat en una de les seves dues importants crescudes (amb la construcció de les muralles del segle XIII o durant l'expansió del segle XIX amb la creació de l'Eixample.

3. CONTEXT HISTÒRIC

Entre el segle VI i mitjan segle XI la muralla baix-imperial de Barcelona es aprofitada, i en els darrers moments d'aquest període, semblaria ser, que hi ha un reforçament del caràcter de plaça forta de la ciutat, amb la re fortificació de tres de les portes d'accés a la ciutat (el castell Vell, el castell Nou i el castell de Regomir).

També en aquest darrer moment molts trams de la muralla baiximperial son aprofitats per adossar noves edificacions privades, fet constatat arqueològicament, així com l'eliminació

Intervenció arqueològica

Carrer dels Tallers, 76-84 / Plaça de la Universitat 5-10
Barcelona, Barcelonès

d'alguns passos de vianants de les portes d'entrada, només deixant oberta l'arcada principal. Extramurs, es produeix un creixement urbanístic considerable amb l'aparició de diversos burgs o ravals a redós de les esglésies, just a les afores de les portes d'entrada a la ciutat. Però és sobretot durant els segles XII i XIII quan Barcelona entra en una etapa de gran creixement urbanístic, amb l'expansió planificada dels burgs (vilanoves dels Còdols, de Sant Pere, del Sant Sepulcre, de la Mar, del carrer Montcada...), gràcies a la iniciativa de la Corona, o bé en relació amb la fundació de nous convents sota la cobertura de les ordres mendicants de franciscans i dominics.

Tot aquest creixement urbanístic caldrà integrar-ho dins de la trama urbana de la ciutat, sobretot a nivell defensiu, i és per aquest motiu que s'habiliten nous portals (Pont d'en Campderà, de la Boqueria, del Pou d'en Moranta, de la Drassana, del Born, de la Portaferrissa, de Santa Anna i Jonqueres) a les vies d'entrada fora del nucli murat, configurant-se uns nous límits que marcaran el futur nou traçat del llenç medieval.

Malauradament no s'han localitzat arqueològicament cap d'aquests portals, però semblaria ser que la seva configuració aprofitava els accidents geogràfics (llits de rieres i torrents), les obres públiques (clavegueres o el Rec Comtal), o una combinació d'ambdues.

L'any 1285, durant una confrontació amb França, el rei Pere II el Gran ordena fortificar urgentment Barcelona amb murs de tapia i torres de fusta, com es constata a la Crònica de Bernat Desclot, i on pretenia tancar tota la ciutat excepte per la part de mar. Un cop el conflicte bèl·lic decaigué, les tasques de fortificar degudament Barcelona recaigueren en el Consell de Cent, esdevenint en la gran primera obra pública de la qual es feia càrrec. El nou llenç defensiu inclouria alguns portals ja construïts (Boqueria, Portaferrissa o Jonqueres), i n'afegiria de nous com el del Portal Nou l'any 1295. Únicament la documentació escrita de principis del segle XIV permet constatar aquest nou perímetre: Rambla, plaça Catalunya, plaça Urquinaona, passeig de Sant Joan, carrer Trafalgar, Arc de Triomf i Parc de la Ciutadella.

Degut a un conflicte bèl·lic amb Castella, l'any 1357 el Consell de Cent decidí refermar i millorar les muralles de finals del XIII, i amb aquest objectiu adquirí tres pedreres a la muntanya de Montjuïc.

Els treballs s'iniciaren als dos extrems del front marítim, Sant Daniel i Sant Francesc, i a tocar del monestir de Santa Clara. Semblaria ser que els treballs de finals del segle XIII no van resoldre la defensa d'aquests punts, i fou necessària la seva fortificació urgent. Pel costat de la Rambla es va realitzar el tancament definitiu del clos, potser aprofitant el tancament de finals del XIII, i que va permetre fixar el perímetre de la ciutat vella, exceptuant el Raval. Els treballs constructius a la Rambla foren especialment complexos, incloent el trasllat de la riera. Respecte a l'espai ocupat pel front marítim, atesa l'habilitació d'aquesta zona de la ciutat per nous usos comercials i mercantils, i que comportà la construcció d'edificis específics com la Llotja, determinà que no es tanqués aquest front de la ciutat, tot prioritzant la principal porta d'accés de la ciutat: el mar.

No fou fins el 1368 quan el Consell de Cent demana als ciutadans de Barcelona que col·laborin en la construcció dels nous recintes defensius, tot i que es va executar mitjançant la iniciativa privada, on l'excavació dels diversos trams del vall eren contractats per constructors privats. Els veïns del barri del Carme (el Raval) exigeixen que s'inclouï el seu barri dins de la zona emmurallada. Aquest barri, ja documentat durant el segle XII, va adquirí una gran notorietat durant el segle XIV, creixent a l'entorn del convent del Carme, del monestir de Natzaret i de l'hospital de Colom.

Aquí es va reproduir el mateix model que l'acorregut al segle XIII: un tancament de les vies de comunicació amb possibles elements defensius (com el portal d'en Godai), que es configuraven resseguint els accidents geogràfics de la zona (rieres i torrents). Així el 1368 es comença a construir la muralla dita del Raval. La documentació escrita recuperada permet resseguir el seu traçat: del capdamunt de la Rambla, pujant per l'actual carrer Pelai, fins la plaça Universitat, i d'aquí discorria fins al carrer del Carme amb Riera Alta, creuant carrer Hospital, Cadena i

Intervenció arqueològica

Carrer dels Tallers, 76-84 / Plaça de la Universitat 5-10
Barcelona, Barcelonès

Robador, per tornar a girar vers la Rambla, tot entregant-se a les dues torres del portal de la Boqueria.

Aquesta idea original fou modificada entre els anys 1372 i 1378, quan amb la modificació i ampliació de les Drassanes, comportà que el clos murat s'estengués fins a aquest zona, tot incloent aquest edifici, així com el monestir de Sant Pau del Camp i l'Hospital de Sant Llätzer, fins anar a tancar amb el portal de Tallers.

La construcció d'aquest tram de muralla i de les torres es perllongà durant tot el segle XV. Es tracta d'una muralla de pedra, amb tal•lus defensiu, i amb torres tant de planta circular o ultracircular (carrer Pelai i carrer de les Flors), com de quadrades (Drassanes). Aquest canvi de tipologia constructiva permet diferenciar entre les construccions del segle XIV i inicis del XV al sector de Santa Madrona, on es buscà una mateixa integració amb les Drassanes del XIII, i amb la resta del conjunt, des de Sant Pau fins a la Rambla, que serien del segle XV. El tipus de parament també permet diferenciar el seu moment constructiu. Mentre que al sector annex a Drassanes s'empra un carreuó anàleg a la muralla del XIV, el parament de les restes del carrer Pelai estan fets amb pedra de fil i amb uns carreus més grans. Els carreus eren de pedra de Montjuïc, i la part exterior estava encintada.

Al llarg del carrer Pelai diverses intervencions arqueològiques han permès documentar part del llenç que tancava el barri del Raval per aquest sector, des de l'actual Rambla fins a la plaça Universitat.

L'evolució de les armes de foc, en concret dels canons i les bombardes, determinà que, en menys de dos-cents anys, s'hagués de modificar en gran mesura la forma de construir les fortificacions. La primera notícia d'una arma de foc a Barcelona fou l'any 1359: la Crònica de Pere III fa esment de com la nau major que defensava la ciutat d'una flota castellano-genovesa, va disparar dues bombardes que feren fugir els agressors.

Quasi dos-cents anys més tard, ençà el segon quart del segle XVI, es va fer necessària la reconfiguració de llenç murat barceloní, per tal de suportar l'impacte de projectils molts més efectius i destructius. Per compensar l'increment d'aquesta potència dels trets es va haver d'incrementar notablement el gruix dels murs, i reduir-ne l'alçada per oferir una superfície d'impacte menor. Un problema a solucionar urgentment eren les torres, les quals oferien un objectiu molt llaminer pels canons. Inicialment es va optar per les torres circulars, que semblaven resistir millor els impactes, però aquesta solució resultà inefectiva.

La resposta a aquest problema es va trobar en la construcció dels baluards: terraplens avançats al llenç murat, de planta poligonal, i que es construïen en els angles sortints del traçat de la muralla, i mai sense superar l'alçada d'aquesta. El vall es va veure modificat, deixant de ser una rasa més o menys ampla, convertint-se en un gran espai completat amb una contraescarpa o talús previ al terreny inclinat (glacis) que ascendia vers la muralla, per permetre crear un angle favorable per a la defensa.

La muralla de mar fou el tram escollit per construir els primers baluards. Les obres en aquest sector es van iniciar l'any 1358, però no fou fins a finals del segle XV quan es va decidí tancar en la seva totalitat aquest front. Els constants temporals que colpejaven aquest tram de muralla, foren un altra motiu de preocupació per part del Consell de Cent, ja que periòdicament malmetien i destruïen punts d'aquesta fortificació, i eren necessàries reparacions constants per refer-la o enfortir-la més. La duració d'aquests treballs es perllongaren encara més amb la construcció d'aquests nous baluards. Segons les Rúbriques els treballs de fortificació de la façana marítima s'iniciaren el 1513 amb la construcció del baluard de llevant i continuaren l'any 1527 amb el baluard de Migdia, i el 1540 el de ponent, també anomenat de Sant Ramon o de la plaça del Vi.

Aquests treballs van comportar la desaparició de quatre illes de cases del carrer de les Polleres, fet que va fer augmentar el cost i el temps, degut a la seva expropiació i enderroc. Finalment, entre el 1554 i el 1559 es va dur a terme la darrera gran obra en la muralla de la façana marítima: el portal de Mar. Amb aquesta construcció es donà per tancat la totalitat del perímetre de la ciutat.

Intervenció arqueològica

Carrer dels Tallers, 76-84 / Plaça de la Universitat 5-10
Barcelona, Barcelonès

L'any 1635 es va iniciar un llarg conflicte amb França, i que malgrat el Tractat dels Pirineus, no es va solucionar fins a la fi de la Guerra de Successió. Entre els anys 1636 i 1650 es dugueren a terme un gran nombre d'actuacions a la muralla, i que comportaren obres d'abast divers. L'any 1637, el Consell de Cent redactà un memorial de les actuacions necessàries que requeria la fortificació barcelonina, com terraplens i altres estructures defensives davant dels portals, obres les quals continuaren fins l'any 1648, invertint en aquest moment fins a 30.000 lliures.

Encara dins del marc d'aquesta llarga confrontació amb França, també es succeïren períodes de revolta per part dels catalans, com la Guerra dels Segadors (1640-1652), que va convertir Barcelona en una ciutat estratègica. Arran d'aquesta darrera revolta, el Consell de Cent va perdre la competència de la gestió i manteniment de les fortificacions de la ciutat a mans de la Corona, i provocà la construcció dels primers baluards, amb un objectiu i finalitat molt definida: a més de defensar la ciutat dels atacs exteriors, es convertí en un instrument de la Corona per controlar una ciutat que es revoltava constantment contra l'autoritat reial. La Corona també va preveure un reforçament de les defenses mitjançant la construcció de forts associats, però complicacions financeres només van permetre actuacions parcials al castell de Montjuïc.

Arqueològicament, diferents intervencions i obres en els darrers anys han permès documentar i constatar les restes d'aquest llenç de la muralla moderna, així com dels diferents baluards construïts a mitjan del segle XVII.

Cal assenyalar l'existència en determinats punts de la ciutat d'alguns refugis antiaeris, que van ser construïts en el context de la Guerra Civil (1936-1939) per protegir la població civil dels bombardejos feixistes i dels quals majoritàriament només se'n coneix la seva ubicació aproximada i alguna part dels seus recorreguts.

Des del primer atac –naval en aquest cas– sobre el nucli urbà la nit del 13 de febrer de 1937, fins a la caiguda de la ciutat el 26 de gener de 1939, la ciutat va patir un total de 194 bombardejos, la majoria aeris, que provocaren un nombre de víctimes i ferits. Els atacs indiscriminats sobre la població civil provocaren, al marge de les víctimes, un gran impacte psicològic.

A Barcelona, el Servei de Defensa Passiva Antiaèria depenent de l'Ajuntament, en primer lloc, i la Junta de Defensa Passiva de la Generalitat, posteriorment, van portar a terme un projecte per salvaguardar els edificis emblemàtics i subvencionaren al voltant d'un centenar de refugis. La resta, casi 1300, es varen començar a excavar de forma auto-organitzada i auto-finançada per iniciativa civil, configurant un autèntic moviment social sense precedents.

Els refugis antiaeris són espais soterrats, amb un o més accessos en la via pública i diversos espais en el seu interior. Aquells planificats per l'Ajuntament eren dissenyats com a medis de defensa passiva amb la vocació d'ésser reaprofitats com a trams de clavegueram, banys públics, magatzems, sales de lectura i altres usos.

La majoria de refugis veïnals tenien un caràcter provisional i efímer. La seva construcció es deuria al treball abnegat de civils no militaritzats, vells i, sobretot, dones i nens. Varen començar als barris amb una gran tradició associativa i sense comprometre els fonaments dels edificis, com per exemple a les places públiques.

Segons la informació recollida a l'Arxiu Administratiu de l'Ajuntament de Barcelona propers a la zona del projecte s'hi localitzen els següents:

- **Refugi núm. 0021¹** Carrer dels Tallers, 82

Es coneix l'existència d'aquest refugi pel llistat de refugis antiaeris del 16 de juliol de 1938 publicat a l'Atlas dels Refugis de la Guerra Civil espanyola a Barcelona publicat per l'Ajuntament de Barcelona i CLABSA. En no tenir més documentació de l'estructura defensiva, ja sigui de l'època o fruit d'intervencions de documentació posterior, no es pot aportar més informació

¹ Carta arqueològica de Barcelona (<http://cartaarqueologica.bcn.cat/1654>)

4. ANTECEDENTS ARQUEOLÒGICS

La zona on s'ha dut a terme la present intervenció correspon a una zona amb un alt valor històric i arqueològic on s'han dut a terme nombroses intervencions arqueològiques que han permès desenvolupar un millor coneixement arqueològic d'aquest espai.

Les restes arqueològiques documentades a la Torre de les Puces o torre cantonera de la muralla marítima i de la Rambla, permeten constatar que la part inferior del mur és compacte, amb un gruix de 3 metres, i uns paraments externs fets amb carreuó regular lligat amb morter de calç. Semblaria ser que el parament extern presentava una patina de color ataronjat (òxid de ferro), de funció estètica. Aquest element defensiu fou enderrocat a mitjan del segle XVIII.

Els treballs arqueològics realitzats al Portal de Sant Daniel van permetre documentar la muralla, el portal i el pont del mateix nom, el qual permetia l'accés a la ciutat pel costat oriental. Aquest portal estava flanquejat per dues torres poligonals, i mitjançant el pont de pedra de Sant Daniel es travessava el fossat defensiu que protegia aquest punt.

La intervenció realitzada a l'avinguda dels Til·lers del Parc de la Ciutadella permeté documentar els segments de muralla compresos entre el Portal Nou i el Portal de Sant Daniel, a més de dues torres, una de poligonal i una segona quadrangular, separades uns 30 m. El pany de muralla presentava una alçada conservada de 2 metres i un gruix de 3 m., i estava feta amb filades horitzontals de carreus regulars i amb un doble full de paredat, farcit amb pedres i morter.

En els treballs realitzats al Pla de la Boqueria-Estació Metro Liceu es van localitzar les restes parcials de la torre oriental del portal de la Boqueria, que ja es coneixia des del segle XIII i que fou reconstruït en aquest moment, i que segons les planimetries del projecte d'alineació de la Rambla en el segle XVIII, eren de forma poligonal i de grans dimensions. Molt pròxima, a la plaça de Joaquim Xirau, es localitzà un tram important de la muralla, tradicionalment anomenada de "Jaume I", molt propera al portal d'Escudellers, anomenat antigament de Trentaclaus o dels Ollers. Els materials associats a aquest tram de muralla permeten datar-la entre els segles XIII i XIV.

Entre la Rambla i el Portal de l'Àngel, tenint en compte el mètode constructiu i la seva ubicació, es van identificar dos trams de murs que es podrien correspondre a les restes de les fonamentacions de dues torres associades al llenç de muralla aixecada a mitjan del segle XIV, i tradicionalment atribuïda a Jaume I.

En un altre tram de la Rambla, cantonada amb el carrer Roca, es documentà el pany de muralla del segle XIV com a part de l'immoble localitzat a la Rambla 108, en concret dos paraments diferents; un realitzat amb grans pedres irregulars de més de 3 metres d'alçada que configuraven la fonamentació, i un segon, emprat a la part vista del llenç, format per carreus lligats amb morter de calç, del qual només es conservaven uns 0,60 m.

L'excavació en extensió del solar ubicat a la plaça Pau Vila i carrer Dr. Aiguader han posat al descobert el baluard del Migdia, de planta quadrada, i un tram de la muralla del primer terç i mitjan del segle XVI que defensava la ciutat per la banda de mar, així com la contraescarpa construïda a principis del segle XVIII. La cara exterior del baluard està realitzada amb carreus rectangulars (35 x 25 cms), amb un paredat de morter de calç i pedra irregular. El seu fonament està fet amb encofrat i el segon amb pedres irregulars.

En un punt molt proper, entre Pla de Palau i la Plaça de Pau Vila, la realització d'una rasa de 120 metres lineals va posar al descobert el Portal de Mar, construït a mitjan del segle XVI, així com una reforma realitzada a davant mateix de la porta el 1632, consistent en la construcció d'un parapet, amb planta tipus baluard, així com un fossat de 17 m d'amplada i, finalment, una contramuralla a mitjan del segle XVII, que amortitzava parcialment el fossat suara esmentat.

Pel costat de la muralla de terra, el nou conjunt de reformes van consistir en escapçar les torres i fins i tot enderrocar un bon nombre, a més d'afegir terraplens i baluards. Així doncs, la fortificació

Intervenció arqueològica

Carrer dels Tallers, 76-84 / Plaça de la Universitat 5-10
Barcelona, Barcelonès

moderna a Barcelona es va afegir a la medieval, sense alterar el traçat en cap sector més enllà de l'ampliació al sector del carrer de les Polleres

A la zona entre Plaça Universitat i carrer Tallers dues intervencions van permetre documentar part del tram de la muralla moderna. Les **obres de remodelació de l'estació del metro de la plaça Universitat** van posar al descobert les restes d'un dels baluards defensius, l'anomenat baluard de Tallers, construcció realitzada l'any 1697. Per l'altra banda, el mur localitzat a la planta baixa de l'edifici del carrer Tallers, 82, es correspon a l'antiga rampa d'accés al terraplè de la muralla de la ciutat, que s'acaba desenvolupant al segon terç del segle XVII.

Una intervenció realitzada entre els carrers de Pelai, de Jovellanos i de les Ramelleres va constatar la presència de la fonamentació del baluard de Canaletes o dels Estudis, que integrava dues torres medievals semicirculars, i que es va edificar un cop closa la Guerra dels Segadors (1652).

Al carrer de Fontanella, es documentaren les restes d'un mur i d'una estructura d'aparell constructiu molt sòlida i que es va identificar com a part del parament d'un dels baluards de la muralla moderna, edificat després de la Guerra dels Segadors, davant del Portal de l'Àngel i molt similar al baluard suara esmentat del carrer dels Tallers.

Recents intervencions al Mercat de Sant Antoni van posar al descobert les restes del baluard de Sant Antoni i el seu sistema defensiu (fossat, contraescarpa i el glacis), el qual s'ubicava davant del portal homònim. Les restes conservades del baluard, de planta pentagonal, i el mur eren de 90 m de longitud, 2,10 m d'amplada conservada i 2,33 m d'alçada, i estava bastit en carreus de pedra de Montjuic, i un cos intern de pedra i morter de calç.

Al sector de l'actual parc de la Ciutadella, diferents intervencions han permès documentar les restes de la muralla moderna, prèvia a la construcció de la fortificació borbònica, i que l'amortitzarà en part. A la zona de la muralla medieval del Portal de Sant Daniel, a finals del segle XVII es construeix el baluard de Santa Clara, fet que canvia força la fesomia del portal. Així mateix, i coincidint amb els darrers moments de la Guerra de Successió, també es documenten diferents elements defensius, com línies de barricades o reducció del pas de la porta, per tal d'assegurar l'accés dels defensors al baluard de Santa Clara.

A l'alçada del Passeig Lluís Companys amb avinguda Vilanova es documenta el baluard del Portal Nou, construït a mitjan del segle XVII i destruït arran del setge a la ciutat de l'any 1697. Aquest element presentava una alçada conservada de 4,75 m, amb un parament de doble full de paredat.

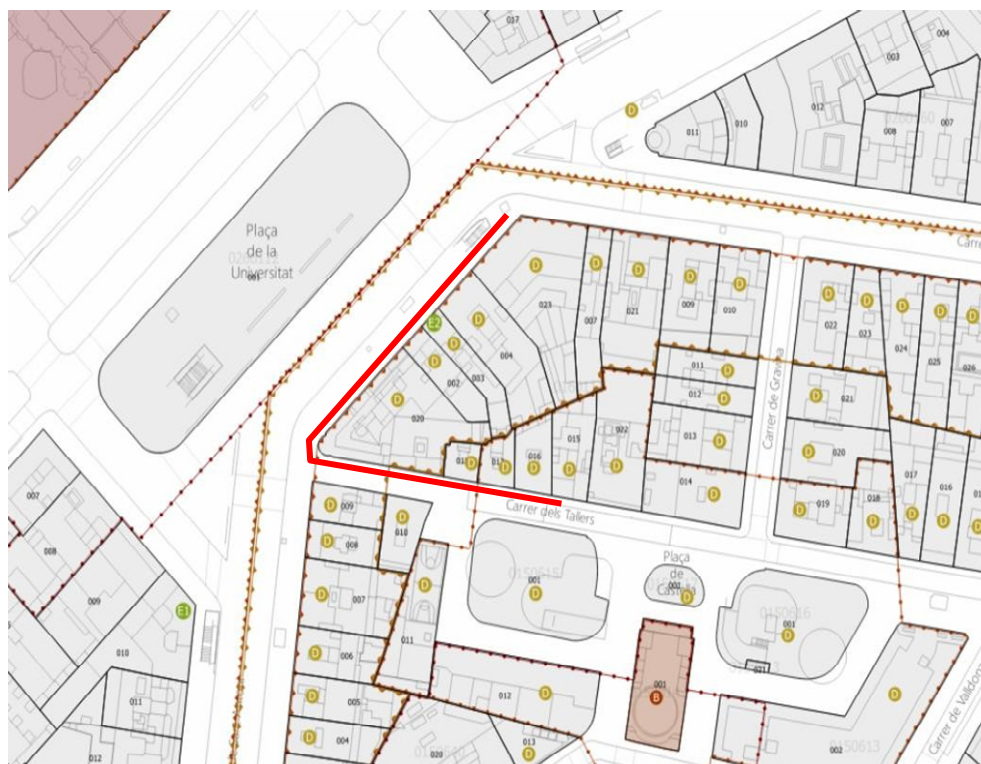
5. MOTIVACIÓ

Aigües de Barcelona promou l'obra de canalització de la canonada d'aigua per a la renovació de la xarxa de la Plaça de la Universitat i el carrer Tallers al Districte de Ciutat Vella del municipi de Barcelona (Barcelonès). El projecte preveu la realització de moviments de terres per a la instal·lació de la nova canalització.

Atès que es tracta d'una zona amb interès històric i arqueològic, s'ha vist convenient la realització d'un seguiment arqueològic dels moviments de terres per tal de determinar o no la presència de restes arqueològiques al subsòl.

Intervenció arqueològica

Carrer dels Tallers, 76-84 / Plaça de la Universitat 5-10
Barcelona, Barcelonès

Planta de la rasa prevista segons el projecte constructiu

6. OBJECTIUS

Atès que la zona afectada gaudeix de la protecció legal corresponent, s'ha vist convenient realitzar una intervenció arqueològica per tal d'assolir els objectius següents:

- Determinar l'existència de restes arqueològiques i vetllar per la seva integritat.
- Documentar i valorar l'entitat de les possibles restes arqueològiques que es localitzin.
- Valorar l'afectació de les possibles restes arqueològiques per part de l'obra i proposar les mesures correctores més adients.

7. FONAMENTS DE DRET

- Llei 9/1993 30 de setembre del Patrimoni Cultural Català (DOGC 1807 de l'11 d'octubre de 1993)
- Decret 78/2002 de 5 de març del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic (DOGC 3594 de 13 de març de 2002).

8. METODOLOGIA

Les tasques de documentació arqueològica s'han desenvolupat seguint el mètode de registre de dades proposat per E.C. Harris i A. Carandini, modificat a partir de la pràctica arqueològica en aquest tipus de jaciment i de les circumstàncies concretes de l'excavació. Es distingeixen i retiren cada un dels diversos nivells i estrats localitzats, d'acord amb criteris estratigràfics, de textura, composició i color. Per el registre objectiu dels elements i estrats que s'exhumen es realitza una numeració correlativa d'aquests denominats Unitat Estratigràfica (UE), que individualitza els uns dels altres i de la qual se'n realitza una fitxa. En aquesta, s'indica la seva ubicació en el context general del jaciment, la descripció i la posició física respecte a la resta d'UE amb què es relaciona així com a la seva datació.

S'ha realitzat l'aixecament planimètric dels diferents àmbits d'actuació, tot assenyalant les zones intervingudes, els diferents nivells i restes localitzades, així com també, les plantes generals del jaciment, plantes concretes i seccions que complementin la documentació de cadascuna de les tasques desenvolupades. Els plànols s'han digitalitzat amb el programa AutoCAD 2018.

9. TREBALLS REALITZATS

Els treballs arqueològics han consistit en el seguiment de l'obertura de dues rases per a la instal·lació de les noves canonades al carrer dels Tallers i a la Plaça de la Universitat. La primera, situada al carrer dels Tallers entre els números 76 i 84, ha consistit en l'obertura d'una rasa de 76 m de longitud, 0,60 m d'amplada i una profunditat de 0,70 m, disposada d'est a oest.

La segona, situada a la Plaça de la Universitat entre els números 5 i 10, ha consistit en l'obertura d'una rasa de 90 m de longitud, 0,60 m d'amplada i una profunditat de 0,60 m, disposada de sud-oest a nord-est.

L'obertura de les rases i la seva excavació s'ha fet emprant una màquina excavadora amb el suport de peonatge de l'obra.

10. RESULTATS OBTINGUTS

El seguiment dels rebaixos associats a les obres de canalització de la nova canonada d'aigua per a la renovació de la xarxa d'aigua potable a la Plaça de la Universitat i al carrer Tallers han permès determinar la seqüència estratigràfica d'aquest espai, essent la mateixa a les dues rases. Un cop retirat el paviment actual (UE 01) format per panots quadrats de ciment de 20 cm de costat i una profunditat de 3 cm disposat a junt seguit a la Plaça Universitat i lloses de pedra rectangular de 60 x 30 x 8 cm disposades a trencajunt al carrer Tallers (ambdós estan lligats amb una capa de ciment assolint una profunditat total de 0,15 m), s'ha procedit al rebaix a mà i amb mitjans mecànics de les rases. Cobert pel paviment UE 01 s'ha identificat l'estrat d'anivellament (UE 02) format per un nivell de graves i sauló amb una potència de 0,16 m, associat al paviment actual i s'ha rebaixat fins a assolir la cota final del projecte. L'últim estrat documentat (UE 03) té una matriu sorrenca de color groc molt poc compacta amb material constructiu contemporani que correspon a un nivell remogut durant les obres d'instal·lació dels serveis actuals existents.

11. CONCLUSIONS

Tot i la rellevància històrica de l'indret i els antecedents arqueològics coneguts a la zona, la intervenció arqueològica realitzada als carrers de Tallers i a la Plaça de la Universitat, afectada per l'execució del projecte d'obra de canalització de la canonada d'aigua per a la renovació de la xarxa, no ha permès identificar cap evidència de restes arqueològiques al subsòl.

12. BIBLIOGRAFIA

A.D. (1982): Gran Geografia comarcal de Catalunya. El Barcelonès i el Baix Llobregat, vol. 8. Barcelona.

A.D. (2004): Memòria de la intervenció arqueològica preventiva realitzada a la Plaça Vila de Madrid. Barcelona (Ciutat Vella). Inèdita.

ÁLVAREZ, B.; CABAÑAS, N.; DE CASTRO, O. (2011): Intervenció arqueològica al c/ Joaquin Costa, 1-6, Pg. Sant Bernat, 1-5 i 2, c/ Valldonzella, 29-33 i 42-44, c/ Ferlandina, 35-37 i 12-14, c/ Guifré, 1-2 i c/ Carme, 69-73 i 82-84. Barcelona, el Barcelonès. Inèdit.

AROLA, J. (2006): Intervenció arqueològica ALS CARRERS Torres i Amat, 13-17 / Valldonzella, 2-6. Inèdita.

BANKS, PH. (1992): "Barcelona i el Barcelonès. De la Prehistòria a la fi de l'època romana" dins *Catalunya Romànica XX. Barcelonès, Baix Llobregat i Maresme*. Ed. Enciclopèdia Catalana, Barcelona.

Carta Arqueològica de Barcelona <http://cartaarqueologica.bcn.cat/> Consultat en data de 10/02/2023

CUBELES, A. (2003): "Poder públic i llançament urbanístic en el segle XIV" dins *El procés urbà i la identitat gòtica de Barcelona. Quaderns d'Història*, núm. 8. Barcelona.

ESPEJO, JM. (2009): Memòria de la intervenció arqueològica efectuada a l'avinguda del Portal de l'Àngel, 11-13 (Ciutat Vella, Barcelona). Inèdita.

HERNANDEZ (coord.) (1987) Catàleg del Patrimoni arquitectònic historicoartístic de la Ciutat de Barcelona, Ajuntament de Barcelona, Barcelona.

HUERTAS, J.; RODRÍGUEZ, M. (2000): "Muralla medieval de Barcelona: Darreres intervencions arqueològiques" dins *1r Congrés d'arqueologia medieval i moderna a Catalunya. Actes*. Associació Catalana per a la Recerca en Arqueologia Medieval. Pàg. 16-23. Igualada.

ITURRATE I COLOMER, G. (2000): Guia de l'Arxiu Municipal del Districte de Ciutat Vella. Ajuntament de Barcelona.

MARÍN, S. (2007): Memòria de la intervenció arqueològica realitzada a l'avinguda del Portal de l'Àngel, 9 / carrer de la Canuda, 41-47 / carrer de la Flor, 2-4 de Barcelona. Inèdit.

NAVARRO, C. (2006): Memòria de la intervenció arqueològica preventiva efectuada al carrer de la Canuda, núm. 31-47, avinguda del Portal de l'Àngel, núm. 9-11 de ciutat Vella, Barcelona. Inèdita.

PALET I MARTÍNEZ, J. M. (1994): Estudi territorial del Pla de Barcelona. Estructuració i evolució del territori entre l'època ibero-romana i l'altmedieval: segles II-I aC a X-XI dC. Centre d'Arqueologia de la Ciutat, Institut de Cultura, Barcelona.

Intervenció arqueològica

Carrer dels Tallers, 76-84 / Plaça de la Universitat 5-10
Barcelona, Barcelonès

ANNEX 1. RESOLUCIONS GENERALITAT DE CATALUNYA

CLT_2021_EXP_ARQ002PREV_00001267 (R/N 470 K121 NB 2021/1-32420) d'autorització d'una intervenció arqueològica preventiva al carrer Tallers 76-84-Plaça Universitat 5-10 de Barcelona, Barcelonès, segons el procediment establert en l'article 14 i següents del Decret 78/2002, de 5 de març, del reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

Fets

- En data 1 de febrer de 2021 (registre d'entrada 9015/143203/2021) el senyor Alfred Mur Araguz en representació d' Aigües de Barcelona ha sol·licitat autorització d'intervenció arqueològica preventiva de control i excavació al carrer Tallers 76-84-Plaça Universitat 5-10 de Barcelona, Barcelonès, sota la direcció de Pau Gómez Aramburu (Antequem) del 8 de febrer al 5 de març de 2021.
- En data 2 de febrer de 2021 l'arqueòloga territorial ha emès informe favorable sobre la sol·licitud esmentada.
- En data 3 de febrer de 2021 el Servei d'Arqueologia i Paleontologia ha proposat autoritzar la intervenció.

Motivació

Canalització de la canonada d'aigua per a la renovació de la xarxa de la Plaça de la Universitat i el carrer Tallers.

Fonaments de dret

- Article 47 i següents de la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català (DOGC núm. 1807, d'11.10.1993).
- Article 14 i següents del Decret 78/2002, de 5 de març, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic (DOGC núm. 3594, de 13.3.2002).
- Decret 304/2011, de 29 de març, de reestructuració del Departament de Cultura (DOGC núm. 5849, de 31.3.2011); i Resolució CMC/254/2010, de 8 de gener, de delegació de competències de la persona titular de la Direcció General del Patrimoni Cultural en les persones directores dels Serveis Territorials del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació (DOGC núm. 5566, de 12.2.2010).

Resolució

Per tot això, **resolc**:

- Autoritzar** la realització d'una intervenció arqueològica preventiva d'acord amb les dades i condicions següents:

Persona o institució autoritzada: AGBAR, Aigües de Barcelona, empresa metropolitana de gestió del Cicle Integral de l'Aigua SA.

Lloc de la intervenció: carrer Tallers 76-84-Plaça Universitat 5-10.

Activitat autoritzada: control i excavació.

Direcció de la intervenció: Pau Gómez Aramburu (Antequem)

Terminis de realització: del 8 de febrer al 5 de març de 2021.

Plaça Salvador Seguí, 1-9
08001 Barcelona
Telèfon 933 63 28 70

1

Doc. original signat per:
Maria Angels Torras Ripoll
08/02/2021

Document electrònic garantit amb signatura electrònica. Podeu verificar la integritat d'aquest document a l'adreça web csv.gencat.cat

Original electrònic / Còpia electrònica autèntica

CODI SEGUR DE VERIFICACIÓ

0MFKX8LV63MTCISUFEZ9NOF620O0YEW

Data creació còpia:
08/02/2021 10:53:32

Data caducitat còpia:
08/02/2024 00:00:00

Pàgina 1 de 2

Lloc de dipòsit provisional de les restes: Arxiu arqueològic del Museu d'Història de Barcelona (carrer F, 22, 08040 Barcelona).

La intervenció arqueològica autoritzada haurà de ser realitzada en els termes descrits en la documentació presentada per a la tramitació de l'expedient i d'acord amb les disposicions de la Llei 9/1993, del patrimoni cultural català, i del Decret 78/2002, del reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

El termini de dos anys previst per a la presentació de la memòria, s'entendrà que comença a comptar a partir del dia en què ha finalitzat la intervenció.

2. **Notificar** aquesta resolució, que no exhaureix la via administrativa, a la persona o entitat interessada i comunicar-li que contra aquesta pot interposar-hi recurs d'alçada davant la consellera de Cultura, en el termini d'un mes a comptar de l'endemà de la recepció d'aquesta notificació.

Notificar, així mateix, aquesta resolució a l'ajuntament del municipi afectat, i comunicar-li que contra aquesta pot interposar-hi recurs contenciós administratiu davant el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, en el termini de dos mesos a comptar de l'endemà de la recepció d'aquesta notificació. Potestativament, dins el mateix termini, podrà efectuar el requeriment previ previst a l'article 44 de la Llei 29/1998, de 13 de juliol, de la jurisdicció contenciosa administrativa.

P.d. Resolució CMC/254/2010, DOGC 12.2.2010
La directora

M. Àngels Torras Ripoll

Plaça Salvador Seguí, 1-9
08001 Barcelona
Telèfon 933 63 28 70

2

Doc. original signat per:
Maria Angels Torras Ripoll
08/02/2021

Document electrònic garantit amb signatura electrònica. Podeu verificar la integritat d'aquest document a l'adreça web csv.gencat.cat

Original electrònic / Còpia electrònica autèntica

CODI SEGUR DE VERIFICACIÓ

0MFKX8LV63MTCISUFEZ9NOF620O0YEYW

Data creació còpia:
08/02/2021 10:53:32

Data caducitat còpia:
08/02/2024 00:00:00

Pàgina 2 de 2

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
Serveis Territorials a Barcelona

CLT_2021_EXP_ARQ002PREV_00001425(R/N 470 K121 NB 2021/2-32585) d'autorització pròrroga d'una intervenció arqueològica preventiva al carrer Tallers 76-84-Plaça Universitat 5-10 de Barcelona, Barcelonès, segons el procediment establert en l'article 14 i següents del Decret 78/2002, de 5 de març, del reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

Antecedents

En data 1 de febrer de 2021 (registre d'entrada 9015/143203/2021) el senyor Alfred Mur Araguz en representació d' Aigües de Barcelona va sol·licitar autorització d'intervenció arqueològica preventiva de control i excavació al carrer Tallers 76-84-Plaça Universitat 5-10 de Barcelona, Barcelonès, sota la direcció de Pau Gómez Aramburu (Antequem) del 8 de febrer al 5 de març de 2021, que fou resolta favorablement.

Fets

- En data 3 de març de 2021 (registre d'entrada 9015/341438/2021) el senyor Alfred Mur Araguz en representació d' Aigües de Barcelona ha sol·licitat una pròrroga de l'autorització d'intervenció arqueològica preventiva de control i excavació al carrer Tallers 76-84-Plaça Universitat 5-10 de Barcelona, Barcelonès, sota la direcció de Pau Gómez Aramburu (Antequem) del 8 al 24 de març de 2021.
- En data 11 de març de 2021 l'arqueòloga territorial ha emès informe favorable sobre la sol·licitud esmentada amb proposta de canvi de dates.
- En data 11 de mar de 2021 el Servei d'Arqueologia i Paleontologia ha proposat autoritzar la intervenció.

Motivació

Canalització de la canonada d'aigua per a la renovació de la xarxa de la Plaça de la Universitat i el carrer Tallers.

Fonaments de dret

- Article 47 i següents de la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català (DOGC núm. 1807, d'11.10.1993).
- Article 14 i següents del Decret 78/2002, de 5 de març, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic (DOGC núm. 3594, de 13.3.2002).
- Decret 304/2011, de 29 de març, de reestructuració del Departament de Cultura (DOGC núm. 5849, de 31.3.2011); i Resolució CMC/254/2010, de 8 de gener, de delegació de competències de la persona titular de la Direcció General del Patrimoni Cultural en les persones directores dels Serveis Territorials del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació (DOGC núm. 5566, de 12.2.2010).

Resolució

Per tot això, **resolc:**

- Autoritzar** la realització d'una intervenció arqueològica preventiva d'acord amb les dades i condicions següents:

Plaça Salvador Seguí, 1-9
08001 Barcelona
Telèfon 933 63 28 70

1

Doc. original signat per:
Maria Angels Torras Ripoll
17/03/2021

Document electrònic garantit amb signatura electrònica. Podeu verificar la integritat d'aquest document a l'adreça web csv.gencat.cat

Original electrònic / Còpia electrònica autèntica

CODI SEGUR DE VERIFICACIÓ

03GGOL2FUJJ7OCKHQHZVVDNIT5QI3O35

Data creació còpia:
17/03/2021 14:05:49

Data caducitat còpia:
17/03/2024 00:00:00

Pàgina 1 de 2

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
Serveis Territorials a Barcelona

Persona o institució autoritzada: AGBAR, Aigües de Barcelona, empresa metropolitana de gestió del Cicle Integral de l'Aigua SA.
Lloc de la intervenció: carrer Tallers 76-84-Plaça Universitat 5-10.
Activitat autoritzada: control i excavació.
Direcció de la intervenció: Pau Gómez Aramburu (Antequem)
Terminis de realització: del 12 al 31 de març de 2021.
Lloc de dipòsit provisional de les restes: Arxiu arqueològic del Museu d'Història de Barcelona (carrer F, 22, 08040 Barcelona).

La intervenció arqueològica autoritzada haurà de ser realitzada en els termes descrits en la documentació presentada per a la tramitació de l'expedient i d'acord amb les disposicions de la Llei 9/1993, del patrimoni cultural català, i del Decret 78/2002, del reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

El termini de dos anys previst per a la presentació de la memòria, s'entendrà que comença a comptar a partir del dia en què ha finalitzat la intervenció.

2. **Notificar** aquesta resolució, que no exhaureix la via administrativa, a la persona o entitat interessada i comunicar-li que contra aquesta pot interposar-hi recurs d'alçada davant la consellera de Cultura, en el termini d'un mes a comptar de l'endemà de la recepció d'aquesta notificació.

Notificar, així mateix, aquesta resolució a l'ajuntament del municipi afectat, i comunicar-li que contra aquesta pot interposar-hi recurs contenciós administratiu davant el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, en el termini de dos mesos a comptar de l'endemà de la recepció d'aquesta notificació. Potestativament, dins el mateix termini, podrà efectuar el requeriment previ previst a l'article 44 de la Llei 29/1998, de 13 de juliol, de la jurisdicció contenciosa administrativa.

P.d. Resolució CMC/254/2010, DOGC 12.2.2010
La directora

M. Àngels Torras Ripoll

Plaça Salvador Seguí, 1-9
08001 Barcelona
Telèfon 933 63 28 70

2

Doc. original signat per:
Maria Angels Torras Ripoll
17/03/2021

Document electrònic garantit amb signatura electrònica. Podeu verificar la integritat d'aquest document a l'adreça web csv.gencat.cat

Original electrònic / Còpia electrònica autèntica

CODI SEGUR DE VERIFICACIÓ

03GGOL2FUJJ7OCKHQHZVVDNIT5QI3O35

Data creació còpia:
17/03/2021 14:05:49

Data caducitat còpia:
17/03/2024 00:00:00

Pàgina 2 de 2

Intervenció arqueològica

Carrer dels Tallers, 76-84 / Plaça de la Universitat 5-10
Barcelona, Barcelonès

ANNEX 2. DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA

Intervenció arqueològica

Carrer dels Tallers, 76-84 / Plaça de la Universitat 5-10
Barcelona, Barcelonès

1. Vista inici del rebaix a llevant del carrer dels Tallers.

2. Vista general del tram. inicial de la rasa al carrer dels Tallers

3. Instal·lació de la canalització al carrer dels Tallers

4. Treballs de repicat a la intersecció del carrer dels Tallers i la Plaça de la Universitat

5. Detall de la canalització existent.

6. Inici de la rasa a la Plaça de la Universitat.

Intervenció arqueològica

Carrer dels Tallers, 76-84 / Plaça de la Universitat 5-10
Barcelona, Barcelonès

7. Vista general de la rasa a la Plaça de la Universitat.

8. Instal·lació de la canalització a la Plaça de la Universitat .

9. Vista general de finalització dels treballs a la Plaça de la Universitat

10. Vista general de finalització dels treballs al carrer dels Tallers

Intervenció arqueològica

Carrer dels Tallers, 76-84 / Plaça de la Universitat 5-10
Barcelona, Barcelonès

ANNEX 3. FITXES D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES

FITXA UNITAT ESTRATIGRÀFICA (UE)

IDENTIFICACIÓ

Població / Municipi / Comarca		Lloc / Jaciment	Codi
Barcelona, el Barcelonès		c. Trafalgar, 76-84 / Plça. Universitat, 5-10	009/21
UE	Zona / Sector / Àmbit	Definició	
1		Estructura	

DESCRIPCIÓ

Nivell de circulació actual format per panots quadrats de ciment de 20 cm de costat i una profunditat de 3 cm disposat a junt seguit a la Plaça Universitat i lloses de pedra rectangular de 50 x 30 x 8 cm disposades a trencajunt al carrer Tallers. Ambdós estan lligats amb una capa de ciment assolint una profunditat total de 0,15 m.

RELACIONS ESTRATIGRÀFIQUES

Igual a	
Cobreix	2
Cobert per	
Rebleix	
Reblert per	
Talla	
Tallat per	
Recolza en	
Se li recolza	
Es lliura	
Se li lliura	
Solidari de	

INTERPRETACIÓ

Nivell de circulació actual

Cronologia	s. XX
Criteris datació	

OBSERVACIONS

--

FITXA UNITAT ESTRATIGRÀFICA (UE)

IDENTIFICACIÓ

Població / Municipi / Comarca		Lloc / Jaciment	Codi
Barcelona, el Barcelonès		c. Trafalgar, 76-84 / Plça. Universitat, 5-10	009/21
UE	Zona / Sector / Àmbit	Definició	
2		Estrat	

DESCRIPCIÓ

Estrat de graves i sauló amb poca compactació i una potència de 0,16 m.

RELACIONS ESTRATIGRÀFIQUES

Igual a	
Cobreix	3
Cobert per	1
Rebleix	
Reblert per	
Talla	
Tallat per	
Recolza en	
Se li recolza	
Es lliura	
Se li lliura	
Solidari de	

INTERPRETACIÓ

Estrat de preparació del paviment UE 01

Cronologia	s. XX
Criteris datació	

OBSERVACIONS

--

FITXA UNITAT ESTRATIGRÀFICA (UE)

IDENTIFICACIÓ

Població / Municipi / Comarca		Lloc / Jaciment	Codi
Barcelona, el Barcelonès		c. Trafalgar, 76-84 / Plça. Universitat, 5-10	009/21
UE	Zona / Sector / Àmbit	Definició	
3		Estrat	

DESCRIPCIÓ

Estrat de terra de matriu sorrenca de color groc molt poc compacta, amb material constructiu contemporani i una potència visible de 0,40 m.

RELACIONS ESTRATIGRÀFIQUES

Igual a	
Cobreix	
Cobert per	2
Rebleix	
Reblert per	
Talla	
Tallat per	
Recolza en	
Se li recolza	
Es lliura	
Se li lliura	
Solidari de	

INTERPRETACIÓ

Rebliment dels serveis actuals

Cronologia	s. XX
Criteris datació	

OBSERVACIONS

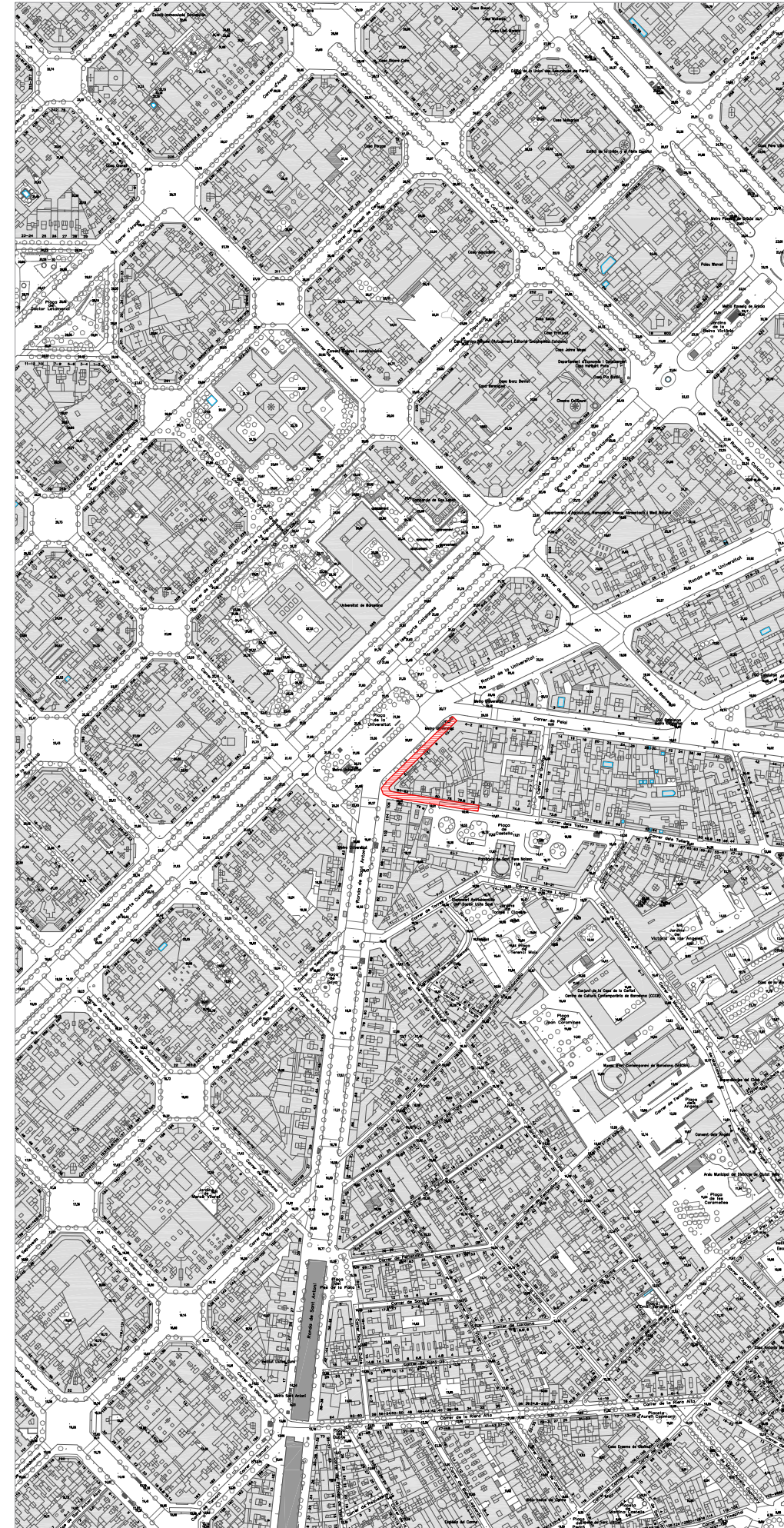
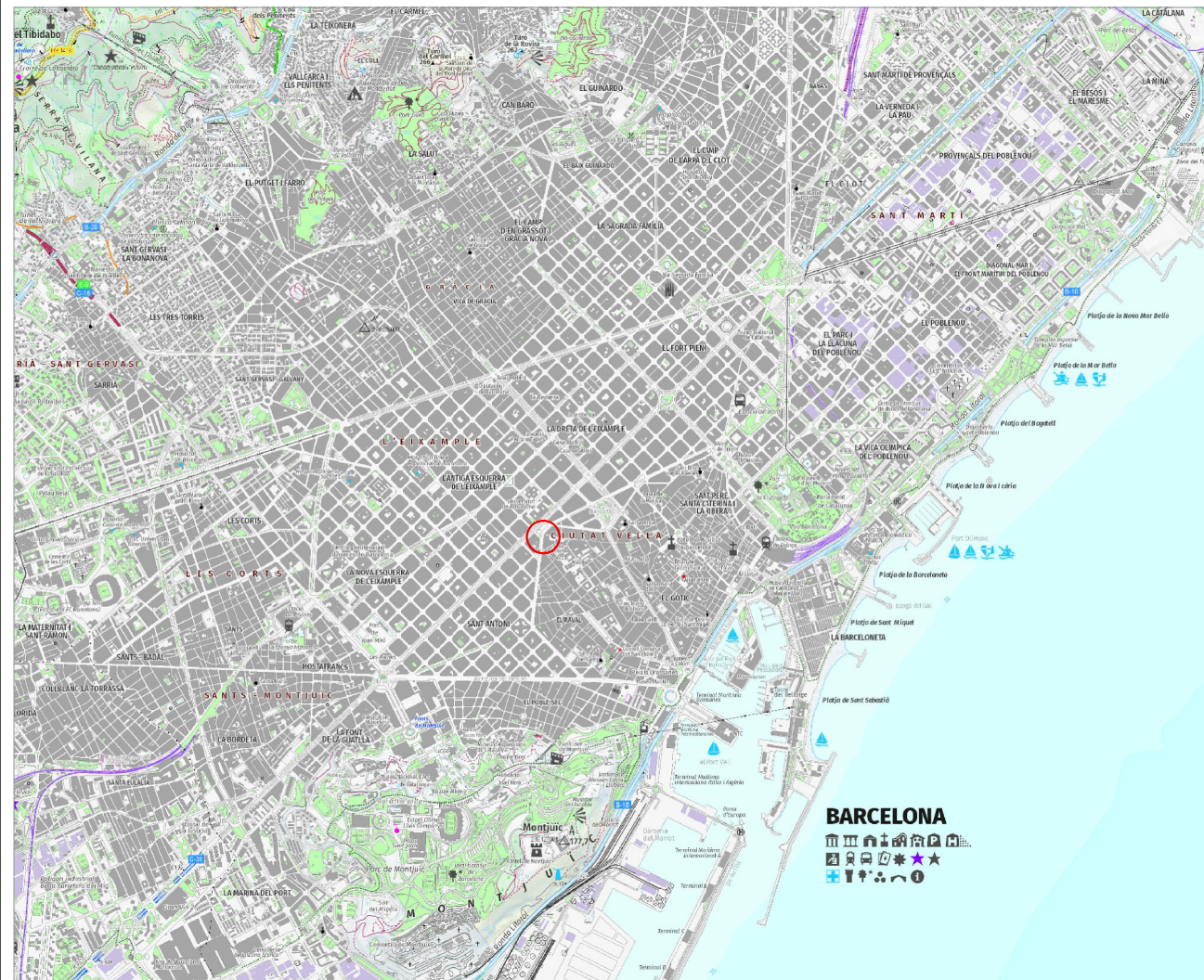
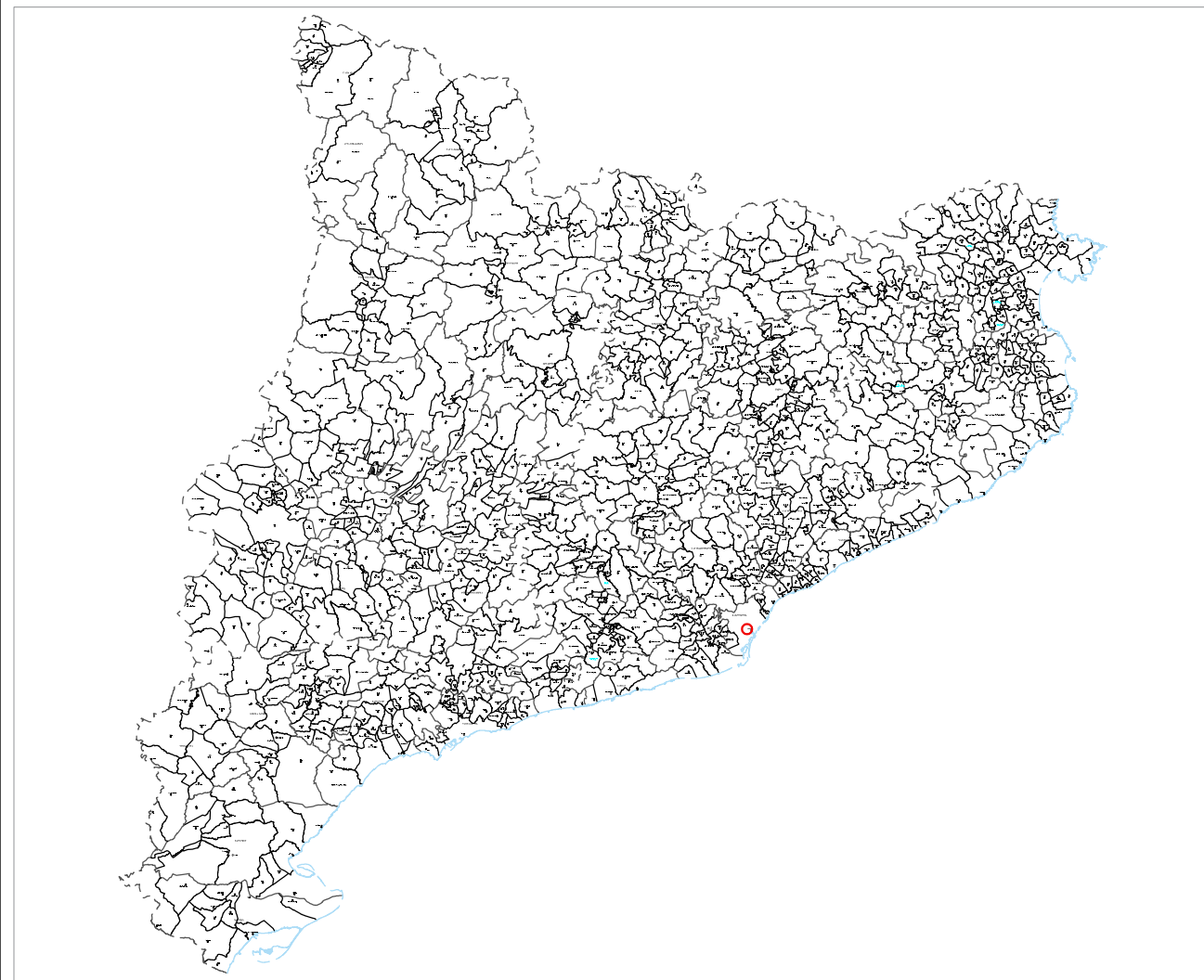
--

Intervenció arqueològica

Carrer dels Tallers, 76-84 / Plaça de la Universitat 5-10
Barcelona, Barcelonès

ANNEX 4. DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA

- Llegenda**
- Ubicació
  - Àmbit d'actuació

Lloc de la Intervenció
 Intervenció arqueològica al carrer dels Tallers, 76-84 / plaça de la Universitat, 5-10. Barcelona (Barcelonès)
 Codi ICUB: 009/21

Promoció i Finançament
 Agües de Barcelona

Direcció
 Pau Gómez Aramburu

Títol del Plànol
 Emplaçament i ubicació

Escala A3 1:5000 **Núm. plànol** 01

Sistema de referenciació geogràfica:
 UTM Zona 31 Hemisferi Nord any Datum ETRS89

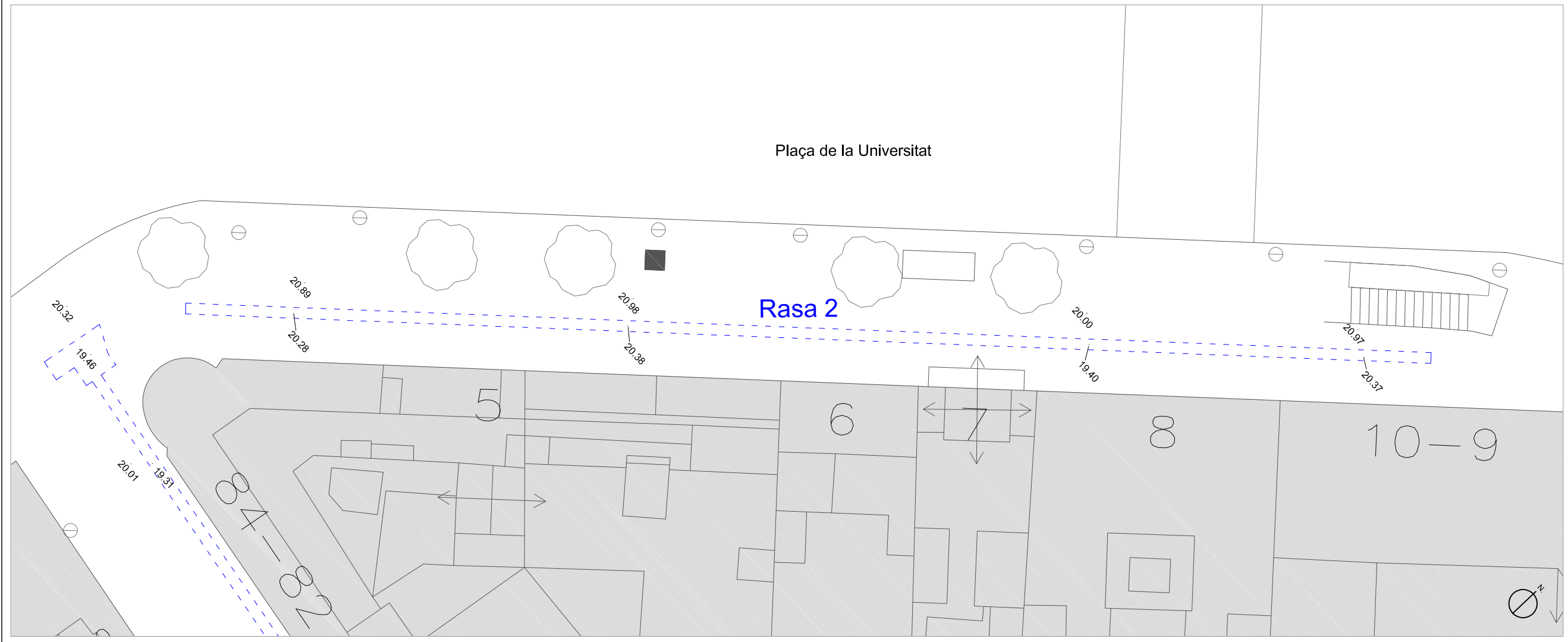
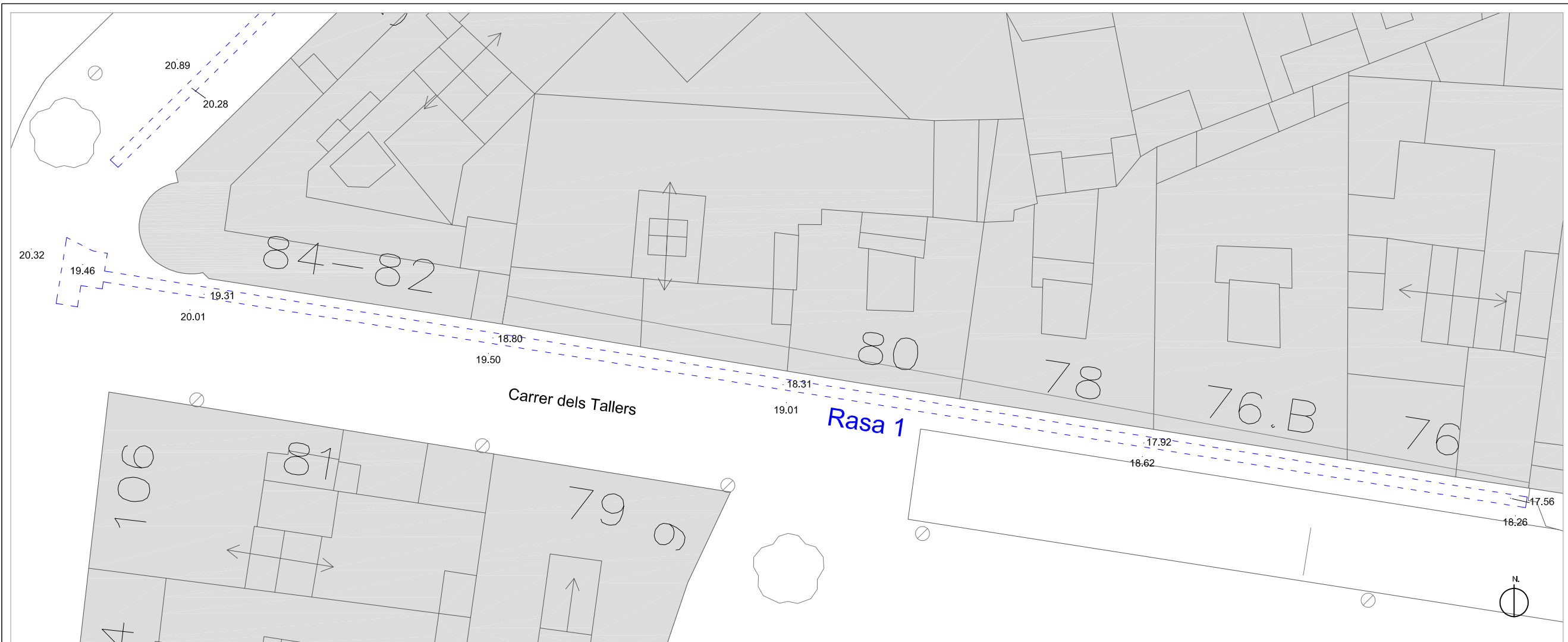
Data Febrer de 2023 **Full** 1 de 1

Escala A3 1:5000

Llegenda

— — — Límits de la rasa

Lloc de la Intervenció

Intervenció arqueològica al carrer dels Tallers, 76-84 / plaça de la Universitat, 5-10. Barcelona (Barcelonès)
Codi ICUB: 009/21

Promoció i Financament
Aigües de Barcelona

Direcció
Pau Gómez Aramburu

Títol del Plànol
Detall de les rases

Escala Núm. plànol
A3 1:250 03

Sistema de referenciació geogràfica:
UTM Zona 31 Hemisferi Nord any Datum ETRS89

Data Full
Febrer de 2023 1 de 1